

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Giddens økonomiforståelse

imellem økonomisk dogmatik og sociologisk inspireret nytænkning

Madsen, Poul Thøis

Publication date:
2009

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Madsen, P. T. (2009). *Giddens økonomiforståelse: imellem økonomisk dogmatik og sociologisk inspireret nytænkning*. Centre for Comparative Welfare Studies, Institut for Økonomi, Politik og Forvaltning, Aalborg Universitet.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

**Giddens økonomiforståelse
– imellem økonomisk dogmatik og sociologisk inspireret
nytænkning**

Poul Thøis Madsen

Centre for Comparative Welfare Studies
Working Paper
Editor: Per H. Jensen and Jørgen Goul Andersen
E-mail: perh@epa.aau.dk and goul@epa.aau.dk

www.ccws.dk

Working papers may be ordered by:
Inge Merete Ejlsing-Duun
Fibigerstræde 1
9220 Aalborg Ø

E-mail: ime@epa.aau.dk

Tlf: (+45) 99 40 82 18
Fax: (+45) 98 15 53 46

Layout: Inge Merete Ejlsing-Duun

Print: Uni-Print, AAU
Aalborg 2009

ISBN: 978-87-92174-77-2

ISSN: 1398-3024-2009-65

Giddens økonomiforståelse

- **imellem økonomisk dogmatik og sociologisk inspireret
nytænkning**

Poul Thøis Madsen

Abstract

For at formulere et teoretisk fundament for den tredje vej har Giddens har sat sig ind i de dele af nyere økonomisk teori, der har inspireret til at revidere mange af de økonomiske forestillinger, som Labour oprindeligt byggede på. En del af revisionen er i Giddens' formulering en betingelsesløs tilslutning til nyliberale mærkesager: finanspolitikens impotens, kraftige udbudseffekter af skattelettelser og en betoning af arbejdsmarkedets ansvar for ledigheden. Det er derfor helt uklart, hvad en økonomi gør, når efterspørgslen svigter som i den nuværende krise – andet end at vente og håbe på markedets selvregulerende kræfter. På centrale områder udfordrer Giddens derimod det nyliberale perspektiv – hvad angår den forsimplede markedsforståelse, påpegnings af nødvendigheden af en mere dybdegående forståelse af ulighedsproblemer for at kunne løse dem, men også ved fremhævelsen af behovet for en omfattende international regulering af det globale marked. Modsætningsfuldheden rejser spørgsmålet: hvorfor skal den makroøkonomiske politik ikke også diskuteres kritisk og åbent? Og gerne ud fra et sociologisk perspektiv.

"Practical men, who believe themselves to be quite exempt from any intellectual influences, are usually the slaves of some defunct economist" (Keynes, 1936, p. 383).

Det er vigtigt, hvordan vi tænker økonomi, fordi det i høj grad sætter rammerne for den samfundsmæssige ageren – for hvad vi kan og ikke kan – politisk, kulturelt, sociologisk. Derfor er det også vigtigt, hvordan centrale ikke-økonomer tænker økonomi, fordi det i deres skriftlige arbejder bevidst såvel som ubevidst medfører nogle valg, fravalg og begrænsninger, som bør diskuteres åbent frem for at smugles ind af bagdøren. Der er således en tendens til, at eksempelvis politologer, der skriver lærebøger i politologi, delvist implicit og uafvidende jf. Keynes-citatet bliver til 'slaver' af gængse økonomiske teorier, som bestemt ikke er hævet over diskussion (jf. Madsen, 2008).

Et centralt eksempel på en indflydelsesrig ikke-økonom, som i modsætning til lærebogspolitologerne ganske eksplicit trækker på gængse økonomiske teorier, er sociologen Anthony Giddens i.f.m. med hans tre debatbøger om den tredje vej (Giddens, 1998, 2000 og 2002).¹ I disse bøger søger Giddens at udforme en samlet politik. Derfor er der ingen vej uden om tværfagligheden og dermed økonomi – samfundsforandringer er jo ikke rent sociologiske, men rummer også politiske, kulturelle eller økonomiske dimensioner.

I det følgende analyseres de passager i Giddens' tre debatbøger, hvor han forholder sig eksplicit til den økonomiske dimension. Formålet med analysen er at identifi-

¹ De sociologer, der har læst udkast til denne artikel, mener ikke, at Giddens tre debatbøger har noget at gøre med sociologi. Det er politikeren, agitator og ideologen Giddens, der taler. Jeg fortolker imidlertid Giddens tre værker som et forsøg på at etablere et teoretisk fundament for den tredje vej, og her er han bl.a. inspireret af sociologien.

cere Giddens' økonomiforståelse for at diskutere, hvordan denne forholder sig det dominerende økonomiske paradigme: accepterer Giddens ukritisk accepterer gængs økonomisk teori og ud fra hvilke argumenter, eller anlægger han inspireret af sociologien netop sin egen og selvstændige fortolkning af den økonomiske dimension, eller gør han måske gør begge dele på samme tid? Tilfører det forhold, at Giddens er sociolog den tredje vej med noget nytænkning, og/eller reproducerer Giddens bare det dominerende økonomiske paradigmes forestillinger om økonomiens virkemåde som en glad amatørøkonom? Årsagen til at det er interessant, skyldes både det interessante sammenstød mellem økonomi og sociologi, men også at Giddens er en illustrativ case på, hvorfor og hvordan økonomisk teori har en indflydelse langt uden for økonomers rækker.

Metode: Hvordan kortlægger man den økonomiske dimension hos Giddens?

Ideen med at kortlægge den økonomiske dimension hos Giddens er umiddelbart ganske ligetil, men når ideen skal operationaliseres, og man konkret går på jagt efter den økonomiske dimension, så melder sig to simple, men vigtige spørgsmål: Hvor skal man kigge? Hvad skal man kigge efter? Hvad angår 'hvor', har jeg kontaktet Danmarks førende Giddens-ekspert Lars Bo Kaspersen, og på baggrund af hans råd er fokus på tre af Giddens debatbøger, da de ifølge Kaspersen rummer mest økonomi blandt Giddens' omfattende produktion.

Hvad angår 'hvad', har jeg tidligere foretaget en tilsvarende analyse af økonomiforståelsen i politologiske lærebøger (Madsen, 2008). Konklusionen på baggrund af dette arbejde er, at analytikerens forforståelse af, hvad økonomi er, spiller sammen med det 'økonomi', som man finder gennem analysen af teksterne. I dette tilfælde blev økonomi i udgangspunktet defineret ved økonomisk teori og økonomisk politik. Citater relateret til de to områder og svarende til ca. 8300 ord blev sammenfattet i et dokument. Det blev analyseret, og resultatet blev - mod forventning - en række økonomiske teorier og en række forskellige økonomiske politikker. Det er det resultat, der præsenteres og analyseres i det følgende.

Seks forskellige økonomiske teorier – tre økonomiforståelser

I Giddens tilfælde kan man direkte identificere seks forskellige økonomiske 'teorier'²: neoliberalisme, socialisme/marxisme, old labour, Keynes' oprindelige teori, nykeynesianisme (den seneste nyfortolkning af Keynes) og new labour/new left. Indirekte kan man også observere to nyere kontroversielle økonomiske teorier. For det første er der nyklassisk teo-

² Giddens anvender eksplicit ordet 'teori' om den ene af de seks teorier – den socialistiske økonomiforståelse. Han anvender også et ord som 'nykeynesianisme' (jf. nedenfor), som er en betegnelse for en bestemt økonomisk teori.

ri, som nobelpristageren Robert Lucas lancerede i starten af halvfjerdserne (teoriens centrale elementer er antagelsen om, at agenterne har rationelle forventninger og fuldkommen viden om fortid, nutid og fremtid). For det andet kan man spore elementer af den post-keynesianske teori, der står for en fundamentalistisk og ofte venstreorienteret fortolkning af Keynes.

Det brede spektrum af teorier er i sig selv en væsentlig pointe, der viser, at Giddens' økonomiforståelse er meget bredere end standardøkonomisk teori, der er domineret af én teori, som ofte kaldes for *neoklassisk*. Denne standardteori, som man finder repræsenteret i enhver økonomilærebog, betoner markedets selvregulerende kræfter og den økonomiske politiks begrænsede muligheder og har dermed lighedstræk og berøringspunkter med det, som Giddens i det følgende betegner som neoliberalisme.

Disse seks teorier kan grupperes i tre typer af overordnede økonomiforståelser: en markeds-, en plan- og en blandingsøkonomisk. For hver af dem refererer Giddens til de dertil hørende økonomisk teorier. I det følgende gennemgås de tre forståelse én for én.

Den markedsøkonomiske forståelse

Giddens anvender begreberne plan- og blandingsøkonomi, men det, som vi har valgt at kalde den markedsøkonomiske forståelse, betegner Giddens som *neoliberalisme*. Giddens udlægger neoliberalismen gennem en selektiv udvælgelse af udvalgte dele af traditionel økonomisk teori. Hvor en økonomilærebog som nævnt lægger forholdsvis stor vægt på markedets selvregulerende kræfter, der vil den eksempelvis også lægge vægten på vigtige forbehold over for forestillingen om markedets omnipotens så som markedsfejl og eksterne effekter som forurening. De forbehold ser Giddens bort fra, når han fremstiller en neoliberal tankegang, men ikke når han kritiserer den. Han vælger således at give en meget 'ren' fremstilling af en markedsøkonomisk tankegang – formentlig for at tydeliggøre de principielle forskelle.

Giddens giver følgende beskrivelse af neoliberalismens selvforståelse: Ved neoliberalisme forstår han grundlæggende forestillingen om en fri markedsøkonomi. Ved at overlade markederne til sig selv – dvs. indenfor et juridisk rammeværk, men uden statsindblanding – vil markederne, som de 'evighedsmaskiner' de ifølge neoliberalismen er - 'kunne levere uafbrudt vækst' (1998, p. 12).³ Det antages bl.a., at arbejdsmarkedet fungerer som ethvert andet marked, hvor et for stort udbud (høj arbejdsløshed) i princippet burde føre til et lønfald, indtil det relativt store udbud af arbejdskraft er afsat. Markeder skaber i modsætning til staten orden, fordi de baserer sig på det individuelle initiativ (p. 12), der i princippet tillader frie valg for producenter og forbrugere (2002, p. 37). Hvad angår

³ Forfatteren har oversat alle Giddens citaterne til dansk.

spørgsmålet om ulighed, må man tillade, at markeds kræfternes frie spil kan producere store økonomiske uligheder, hvilket ingen skadevirkning har, da mennesker, der vil og kan, opnår de positioner, der svarer til deres evner (1998, p. 13). En fri markedsøkonomi er således retfærdig.

Herudover beskrives neoliberalismen som økonomisk teori og ideologi primært indirekte gennem en ganske omfattende og til dels sociologisk inspireret kritik, som i høj grad også stiller spørgsmålstejn ved den neoliberale opfattelse af markedet. En central kritik går på, at markeder ikke er frit svævende, men er afhængige af etiske og samfundsmæssige rammebetingelser, som de ikke selv er i stand til at skabe (2000, p. 33). Tværtom er neoliberalistiske politikker med til at underminere de selvsamme rammebetingelser, fordi der gennem en øget liberalisering produceres 'nye risici og usikkerheder, som borgerne bedes om at ignorere' (1998, p. 15). Neoliberalismen tager således intet ansvar for 'de sociale konsekvenser af markedsbaserede beslutninger' (p. 33). Det neoliberale forsvar er, at frie markeder har en såkaldt 'trickle-down effect' (p. 33), hvorved der sker en vis spredning af velstanden, men den effekt anser Giddens, som værende for lille til at sikre en tilstrækkelig kompensation. Den minimalstat, som neoliberalismen forestiller sig, kan heller ikke i tilstrækkeligt omfang afbøde utilsigtede sociale effekter af det frie marked (2000, p. 33). Med andre ord er en rendyrket markedsøkonomi i Giddens' optik ikke levedygtig – både fordi den hurtigt vil miste politisk opbakning, men også fordi den vil være økonomisk selvdestruktiv og dermed vil undergrave selve det grundlag, som markedet udgør en integreret del af (som levende illustreret af finanskrisen i 2008-09).

Markedet udvikler heller ikke af sig selv socialt acceptable standarder for etik og smag (p. 36). Markedet producerer også konjunkturedgange og en teknologisk udvikling, der kan føre til sociale omkostninger i form øget ledighed, men også miljøproblemer (2000, p. 36). Markedet er dybt afhængig af den humane kapital, som omgiver det, men som det ikke bidrager til selv at skabe så som: 'regering, familier og samfund' (2000, p. 36), men også 'uddannelse, velfærd, forsvar og sundhed' (2002, p. 35). Derfor har det også ofte vist sig vanskeligt at etablere markeder fra bunden af, fordi det netop forudsætter eksistensen af institutioner, som markedet ikke magter at etablere på egen hånd (p. 75). Endelig er forestillingen om de selvregulerende markeder en illusion – uden regulering vil markedet skabe alt for store konjunkturudsving og monopoler (2000, p. 36).

Problemet med neoliberalismen er derfor grundlæggende en for stor tro på markedet som en selvstændig og uafhængig drivkraft. Giddens har derimod et meget pragmatisk forhold til markedet som et instrument til at sikre en høj produktivitet og velstandsstigning, men med det vigtige forbehold, at ved realiseringen af andre typer af samfundsmålsætninger kommer markedet ganske enkelt til kort.

Den planøkonomiske forståelse

Den planøkonomiske tankegang trækker på det, som Giddens betegner som 'socialistisk økonomiteori' (1998, p. 3). Der er i bund og grund tale om en kapitalismekritik. Når kapitalismen overlades til sig selv, er den økonomisk ineffektiv, skaber social splid og er på lang sigt ikke i stand til at reproducere sig selv. Som modstykke hertil kan socialismen både skabe mere velstand end kapitalismen og ikke mindst fordele velstanden mere ligeligt (p.4).

Giddens kritiserer teorien for at 'undervurdere kapitalismens evne til at innovere, tilpasse sig og skabe en højere produktivitet' (p. 4-5). Kapitalismens evne til at håndtere uanede mængder af information gennem markedet undervurderes også – det er en evne, som er blevet stadig mere central, jo mere kompleks kapitalismen er blevet (p. 5). Kort sagt kan Giddens fortolkes på følgende vis: kapitalismen overlevede – om end i stærkt modificeret form - medens socialismen som konkret fænomen og næsten også som økonomisk teori er afgang ved døden.

Den 'gamle' blandingsøkonomiske forståelse

Blandingsøkonomien er et andet ord for den faktiske økonomi frem for de modeller (idealtyper) af økonomier, som de to foregående forståelser repræsenterer. Hvor de to første 'økonomier' - plan- og markedsøkonomien - jf. også en politolog som Danziger (2007) ikke eksisterer i deres rene form, der er en blandingsøkonomi et andet ord for det faktisk konstaterbare samspil mellem stat, marked og civilsamfund i hvilken som helst reelt eksisterende kapitalistisk økonomi. Ikke overraskende er der derfor også tale om en langt mere kompleks økonomiforståelse. Old labours økonomiforståelse betegner Giddens som den gamle blandingsøkonomi (1998, p. 99), medens den tredje vej kaldes for den nye blandingsøkonomi (op.cit.). Giddens ser Keynes som fader til blandingsøkonomien:

'John Maynard Keynes... var ikke en socialist, omend han lagde vægt på noget af det samme som Marx og socialismen. Som Marx mente Keynes, at kapitalismen havde irrationelle kvaliteter, men han troede, at de kunne kontrolleres ved at redde kapitalismen fra sig selv... Keynes viste, hvordan markeds kapitalismen kunne stabiliseres gennem efterspørgselsstyring ('demand management') og skabelsen af en blandingsøkonomi' (1998, p. 9)

Der er her tale om en fortolkning af Keynes, som er i overensstemmelse med den økonomiske teori, som bliver kaldt post-keynesianisme (ikke at forveksle med nykeynesianisme, som i højere grad betoner de selvregulerende kræfter). Derimod bryder Giddens fortolkning af Keynes med den måde økonomer, som de er flest, opfatter Keynes'es bidrag. I det

følgende præsenterer jeg først den gamle blandingsøkonomiske forståelse og siden den nye.

Det gamle labour eller venstre accepterede i høj grad Marx'es kapitalismekritik, men tilhængere af denne tankegang forestillede sig, at de problematiske effekter ved kapitalismen gradvist kunne overvindes ved, at staten intervenerede på markedet (p. 9). Det kunne både ske gennem en aktiv industripolitik, men også gennem klassisk keynesiansk efterspørgselsstyring (2000, p. 73). I en engelsk sammenhæng førte tankegangen til en omfattende intervention gennem udbredt offentligt ejerskab af virksomheder (1998, p. 99) - også inden for sektorer, der i Danmark var og forblev på private hænder. Endelig eksisterende der en forestilling om, at 'kapitalismen lidt efter lidt kunne og burde ændres, så den ville miste det meste af de karakteristika, som definerede den' (p. 43).

Sammenfattende kalder Giddens hele denne reelt eksisterende samfundsmodel for 'den gamle blandingsøkonomi' (p. 99). Modellen kan beskrives ved fem 'pinde':

- 'Gennemgribende statsligt engagement i det samfundsmæssige og økonomiske liv ...
- Keynesiansk efterspørgselsstyring plus korporatisme
- En afgrænset rolle for markedet: blandingsøkonomien eller socialøkonomien
- Fuld beskæftigelse
- Stærk lighedsorientering' (p. 7)

Staten skulle i høj grad rydde op efter markedet – både ved at 'levere offentlige goder, som det private marked ikke kan levere' (2002, p. 35) eller kun gøre delvist. Videre var det opfattelsen, at 'En markant offentlig tilstedeværelse i økonomien... er både normal og ønskelig... og repræsenterer den offentlige vilje. Kollektiv beslutningstagning, som involverer regering, erhvervsliv og fagforeninger, erstatter delvis markedsmekanismen' (1998, p. 9).

Ifølge Giddens var der en række problemer forbundet med old labours økonomiske tankegang. For det første at offentlig intervention – både gennem regulering og offentligt ejerskab – blev set som nødvendig, hvilket gjorde det svært for old labour at forholde sig til, at den offentlige sektor gennem sin aktivitet også kunne skabe problemer – ikke bare løse dem (1998, p. 16). Denne kritik, der stammer fra såvel neoliberale kredse som det nye venstre, holder Giddens på det generelle plan, men han udvikler den noget under præsentationen af den tredje vej, der netop søger at undgå denne sideeffekt.

For det andet har samfundsmodellen ikke kunnet 'skabe en dynamisk og konkurrencedygtig økonomi' (p. 23), hvilket man har kunnet iagttage ved selvsyn i England. For det tredje byggede modellen i høj grad tale på en forestilling om, at man rent nationalt kunne styre økonomien ved hjælp af penge- og finanspolitik uafhængigt af den globale økonomi (1998, p. 16). Eftersom Giddens – jf. nedenfor – betragter globalisering som

en reel forandring, har forestillingen om en selvstændig økonomisk politik fremtiden bag sig. Endelig førte modellen bl.a. som følge af en aktivistisk finanspolitik til et stort ufinansieret offentligt forbrug, hvorved der blev opbygget en massiv offentlig gæld (2002, p. 15).

Den nye blandingsøkonomiske forståelse

‘hvilken form for kapitalisme bør moderniserende socialdemokrater støtte?’
(2000, p. 151).

New labour søger at give svaret på de ‘huller’, som old labour modellen efterlod. De tre debatbøger kan også fortolkes som et langt forsøg på at definere, hvad new labour er. Det sker i høj grad ved at kontrastere den bagvedliggende økonomiske filosofi i.f.t. de to konkurrerende økonomiske forståelser opridset ovenfor. Eftersom Giddens identificerer sig med New Labours forståelse af økonomien, er det også her, at kernen i ‘the economics of sir Anthony Giddens’ præsenteres.

Udgangspunktet for Giddens er, at kapitalismen er kommet for at blive. Spørgsmålet er derfor helt overordnet hvilken form for kapitalisme, new labour skal efterstræbe. Målsætningen er helt ukontroversiel: at forene økonomisk konkurrencedygtighed (competitiveness) med tryghed (social justice). Ved tryghed forstås et højt beskæftigelsesniveau og en god minimumsløn. Allerede her ser man konturerne af en tredje vej, idet de neoliberale ifølge Giddens har stået for konkurrencedygtighed, medens old labour har stået for tryghed (2002, p. 22). Her er det Giddens’ grundlæggende ide, at det må være muligt at opfylde begge målsætninger på samme tid:

‘Social retfærdighed og økonomisk konkurrencedygtighed bør ikke behandles, som var de skarpt adskilte. En konkurrencedygtig økonomi, hvor arbejdsstyrken er i stand til at tilpasse sig den løbende teknologiske innovation, udgør en nødvendighed for at kunne skabe de nødvendige betingelser for jobskabelse og opfylde målet om fuld beskæftigelse. At opnå et højt beskæftigelsesniveau [er] ... vigtigt... for at bekæmpe fattigdom og sikre forsyningen af offentlige goder... kombineret med en god minimumsløn og andre former for arbejderbeskyttelse... at garantere humankapitalen frem for passiv understøttelse’ (2002, p. 79).

En realisering af den vision fordrer imidlertid både en forståelse af, hvordan den nuværende (blandings)økonomi rent faktisk fungerer, men det kræver ifølge Giddens også en stribe af forskellige nationale og globale politiktiltag.

Seks økonomiske politikker

I det følgende gennemgås først de 6 økonomiske politik-områder (markeret med kursiv), som Giddens mener, der som led i den tredje vejs politik, er nødvendig og mulig at føre på det nationale plan. Gennemgangen starter med de mest overordnede *nationale* politikker, og der gives prioritet til de overordnede principielle spørgsmål. Dernæst diskuteres Giddens argument for, at der er behov for en øget international regulering af den globale økonomi.

De bagvedliggende spørgsmål for såvel de 6 nationale politikker som for en global politik er:

1. Hvornår skal man overlade et problem til markedet, og hvornår skal der gribes ind?
2. Når der sker politiske indgreb, hvor markedsvenligt er indgrebet så nødt til at være for at undgå at virke kontraproduktivt (eller omvendt: i hvilken udstrækning er det nødvendigt og muligt at udfordre markedet?)?

Generelt er Giddens ret interventionistisk indstillet, og han har i mindre udstrækning end økonomer berøringsangst ved at gribe ind overfor markedet. Der er dog bemærkelsesværdige undtagelser herfra. *Finanspolitikken* må således ikke være aktivistisk. Dvs. finanspolitikken skal undlade at skubbe gang i økonomien, når væksten er gået i stå. Resultatet heraf vil blot blive et endnu større underskud: 'Beskæftigelse og vækst kan imidlertid ikke længere fremmes gennem underskudsfinansiering' (2000, p. 7). I stedet skal der tilstræbes et balanceret budget henover en den enkelte konjunkturcykel (den såkaldte 'golden rule', 2002, p. 31). Fordelene herved vil (jf. 2002, p. 31) være:

- Der spildes ikke penge på at betale renter
- Man spilder ikke penge på arbejdsløshedsunderstøttelse
- De finansielle markeder vil tendere til at undlade at straffe et land, der fører en sådan politik, hvis der kommer en konjunkturtilbagegang.

Det nye venstre skal dog anvende 'finanspolitiske virkemidler' ('fiscal measures', 2002, p. 22), men ikke primært ved at øge efterspørgslen, men snarere ved at føre en aktiv skattepolitik (se nedenfor). Interessant nok refererer Giddens en kritik af den tredje vejs forståelse af finanspolitikken, som han imidlertid reelt ikke forholder sig til. Den kritik fra bl.a. Alan Ryan går på, at den tredje vej ikke har:

'...noget principielt svar på ... en økonomisk nedtur.... I den situation må en tredje vej regering enten gå mod højre eller venstre – øge skatterne og låne eller holde sig til den finanspolitiske 'ansvarlige' position og se ledigheden stige' (2000, p. 13).

Skattepolitikken kan påvirke arbejdsudbuddet og dermed beskæftigelsesgraden. Hvis man kan få en større andel af befolkning i beskæftigelse, så vil det kunne give øgede skatteindtægter – uden at skatten sættes op (2002, p. 22). Tværtom mener Giddens, at det ofte vil kunne betale sig at sænke skatten, fordi det vil øge arbejdsudbuddet, og rigtig designet vil det også øge de private investeringer (2000, p. 97). Herved vil skattelettelser kunne føre til øgede skatteindtægter. Pointen er dog primært at undgå skatteforøgelser, som let kan føre til lavere skatteindtægter som følge af en øget skatteunddragelse. Det skal dog understreges, at han ikke er fortalende for en meget lav skat, og at han støtter en hård arveskat og en omfattende grøn beskatning (2000, p. 102, p. 100). Så der er tale om skattepolitik, som både spiller med og mod 'markedet'.

Fordelingspolitikken er central hos Giddens – også langt mere central, end tilfældet er i gængs økonomisk teori, hvor der er en tendens til ganske enkelt at se bort fra fordelingsproblemer (fordelingen antages at være givet. Evt. ændringer af fordelingen betragtes som et politisk spørgsmål). På den ene side kan new labour ikke acceptere den indkomstfordeling, som følger af at overlade fordelingen til de fri markeds kræfter. På den anden side gør Giddens meget ud af, at man skal finde nye måder at håndtere indkomstulighed på. Den traditionelle og passive socialdemokratiske metode har været indkomstoverførsler og indkomstfordeling. Det grundlæggende udgangspunkt for Giddens er, at ulighed ikke kan og aldrig har kunnet imødegås alene gennem indkomstoverførsler (2000, p. 53). Dertil kommer, at der er en begrænset vælgermæssig støtte til det (2002, p. 17). Men der skal stadig være en ganske omfattende omfordeling gennem velfærdsstaten, men det er kun en nødvendig – ikke en tilstrækkelig betingelse til at få løst ulighedsproblemer (2000, p. 89).

Derfor satser Giddens i højere grad på gennem politiske indgreb at sikre, at alle får så lige muligheder som muligt i udgangspunktet (det er også rationalet bag den hårde arveskat). Han accepterer, at det kan føre til en endog meget skæv indkomstfordeling (1998, p. 13). Det er ikke nødvendigvis et problem, fordi 'incitamentet er nødvendige for at opmuntre de, som har talentet' (2000, p. 86). Dertil kommer, at for stor lighed giver en sammenpresset lønstruktur, hvilket hæmmer incitamentet til at arbejde (p. 98). (De sidste to punkter er selvsagt omdiskuterede såvel politisk som i forskningen, men præsenteres som kendsgerninger). Ulighed er heller ikke et fænomen, der per definition skal holdes i ave, fordi det kan være et uundgåeligt produkt af den løbende strukturelle forandring (1998, p. 100), som Giddens ønsker at fremme - ikke hæmme. At økonomisk ulighed ikke i

højere grad bekymrer Giddens skyldes dels, at så mange faktisk før eller siden slipper ud af fattigdom (2000, p. 92), dels at han mere er bekymret for tabet af autonomi ved fattigdom frem for såvel den rent materielle som den relative (oplevede) fattigdom (2002, p. 39).

En integreret del af fordelingspolitikken er *arbejdsmarkedspolitikken*. Giddens er tilhænger af en aktiv arbejdsmarkedspolitik efter skandinavisk forbillede. Formålet hermed er først og fremmest at sikre, at arbejdsstyrken som helhed er uddannet og tilpænsdygtig (2002, p. 32). Herved slår man to fluer med et smæk – økonomien får en arbejdskraft med de kvalifikationer, som en økonomi i vækst har behov for, samtidig med at man undgår den marginalisering, der følger af at være 'ubeskæftbar' ('unemployable', p. 32). Ved at tillægge arbejdsmarkedspolitikken så stor vægt går Giddens også imod den keynesiansk inspirerede old labour opfattelse, at ledighed primært er et spørgsmål om manglende efterspørgsel. Han giver eksplicit udtryk for, at han accepterer den tankegang, der er lanceret af økonomer, at arbejdsmarkedets funktionsmåde af sig selv kan føre til en høj ledighed som følge af en høj såkaldt strukturledighed (2000, p. 20, se mere senere).

Et af de områder, hvor Giddens er særligt skeptisk ift. at overlade markederne til sig selv, er et område, som også har økonomers bevågenhed: *konkurrencepolitikken*. Her er det et grundlæggende udgangspunkt, at virksomheder søger at skabe monopol og danne karteller for at beskytte sig mod farlige rivaler (1998, p. 47). Derfor er der behov for en aktiv konkurrencepolitik – nationalt såvel som internationalt (2000, p. 143).

Industripolitik er i høj grad forbundet med old labour ikke mindst i form af direkte erhvervsstøtte, der ofte bliver set som lig med industripolitik. Giddens er i modsætning til gængs økonomisk teori i en vis udstrækning tilhænger af en sådan direkte støtte, når det sker for at imødegå for omfattende sociale konsekvenser eller for at lette tilpasningen til teknologisk forandring (2002, p. 60). Men ellers forestiller han sig primært en industripolitik som den danske (der henvises direkte hertil), hvor man satser på at forbedre virksomhedernes rammebetingelser (1998, p. 81). Derudover skal der være en aktiv politik for iværksættere, men Giddens fremhæver, at det ikke kun handler om industrielle iværksættere, men også 'social and civic' iværksættere (2000, p. 75). Det er en klar forskel ift. old labour, der tenderede til at se industrielle iværksættere som 'egoistiske og profitdrevne individer, der var ude på at udbytte arbejdskraften så meget som muligt' (op.cit.).

Det område, hvor Giddens er mest ambitiøs og visionær er på det *globale område*. Hvor han på det nationale område i en vis udstrækning er tilhænger af deregulering, der er problemet på det globale område grundlæggende en manglende regulering. Der mangler et modspil til de globale markeds kræfter. Derfor ser han tre behov: der skal udvikles nye globale institutioner, de nuværende institutioner skal ændres, og der er behov for en række globale politikker. Den vigtigste nye institution er oprettelsen af et økonomisk sikkerhedsråd under FN (en idé han, 1998, p. 163, tilskriver Mahbub ul Haq.). Det er ikke klart, hvad det råd mere præcist skal foretage sig, men pointen er formentlig, at det i høj grad skal stå for at udvikle nye funktioner og etablere fælles politikker. Nogle af de funkti-

oner, der i dag mangler globalt, er en 'lender of last resort' (2000, p. 127) – et sted hvor lande kan henvende sig, når de mangler udenlandsk valuta. Der mangler også en instans, der kan ordne gældsspørgsmål for lande (op.cit.) og behovet for at regulere konkurrencen globalt skal formentlig også forankres i en konkret institution.

Derudover er der behov for:

- At der sker en koordineret beskatning af de multinationale selskaber bl.a. gennem en koordineret regulering af transfer pricing (når der sker handel mellem forskellige afdelinger i forskellige lande inden for det samme multinationale selskab til priser, der reducerer overskuddet og dermed skatten til 0) (2000, p. 102)
- en øget styring af kapitalstrømme på tværs af grænser for at undgå gentagelse af den finansielle panik fra den østasiatiske krise i 1997 (2000, p. 126). Et redskab, der i den forbindelse kan tages i anvendelse, er den såkaldte Tobin-skat på spekulative kapitalbevægelser på tværs af grænser – eller den skal i det mindste diskuteres seriøst (mere seriøst end mainstreamøkonomer har gjort det - signaleres det underforstået)⁴
- en øget transparens (en gængs politikanbefaling fra økonomer) (2002, p. 70)
- hjælp til ulandenenes udvikling (2002, p. 70)
- faste valutakurser på verdensplan – eksempelvis mellem dollar og euro (1998, p. 150).

Kritik og vurdering af økonomiforståelsen hos Giddens

Set ud fra et post-keynesiansk perspektiv men også ud fra et mere moderate nykeynesiansk perspektiv er især Giddens konventionelle opfattelse af finanspolitik slående. Blandt økonomer indenfor og udenfor mainstream er der en bred enighed om det problematiske i en for aktivistisk finanspolitik (den såkaldte stop-go politik). Men det er også en del af den nykeynesianske tankegang (se eksempelvis Lipsey og Chrystal, 2007 eller Iversen og Soskice, 2006), at det med større tidsmæssige mellemrum kan være nødvendigt at kickstarte økonomien gennem finanspolitisk aktivisme (om nødvendigt ved bevidst at øge det underskud, man allerede på forhånd har - kaldet underskudsbudgettering), selv om det på kort sigt kan føre til en øget offentlig gæld. Finanspolitiske lempelser har tilsyneladende vist sig at kunne øge væksten i en dansk sammenhæng i 1993 og 2004 – formentlig bl.a. fordi det

⁴ 1998, p. 150-51; 2000, p. 129. Ud fra gængs økonomisk teori argumenteres det gerne, at en Tobin-skat vil skade mere end den gavner – den vil, som det eksempelvis fremhæves af Hahnemann (2002) (medarbejder i den danske nationalbank), '*ramme de kapitalbevægelser, man ikke ønsker at ramme, men ikke stoppe dem, som man ønsker at stoppe*' (p. 59). Og han betragter det som en skat på globalisering, som især vil ramme mindre lande som Danmark. Disse bekymringer affærdiger Giddens, men uden direkte at forholde sig til dem.

lykkedes at påvirke såvel virksomhedernes som forbrugernes forventninger i en positiv retning. Omvendt kan det også vurderes at være nødvendigt at bremse økonomien op ved hjælp af finanspolitikken, hvis der er kommet for meget gang i økonomien, som man så det i en dansk sammenhæng i 1987 og i 1998. Her opererer Giddens nærmest med en karikatur på en såkaldt stabilitetsorienteret finanspolitik, som er blevet tillagt stor betydning i engelsk politik.

Den opfattelse af finanspolitikken er en naturlig følge af den store vægt, han på samme vis som mainstreamøkonomer tillægger især de finansielle markeders forventninger. Reelt giver han såvel de finansielle markeder som 'big business' en udstrakt grad af vetoret i.f.t. den førte økonomiske politik. Spørgsmålet er imidlertid, hvorvidt forventninger er så statiske og veldefinerede, som Giddens forestiller sig. Det er således velkendt, at de finansielle markeder ofte prioriterer vækst frem for stabilitet, hvorfor et øget offentligt underskud primært straffes af en højere lang rente, når det af 'markederne' (i gåsøjne, da den faste vending tilslører, at det er aktører og ikke markeder, der agerer) anses for virkningsløst. Den slags nuancer er der ikke plads til hos Giddens. Han er formentlig i høj grad oppe og slås med fortidens uansvarlige økonomiske spøgelse i old labour, hvilket kan forklare, men ikke begrunde den meget snævre finanspolitiske forståelse.

Et helt centralt spørgsmål for økonomisk teori er, hvorfor der er ofte en høj ledighed. Her accepterer Giddens uden større sværds slag den mainstream opfattelse blandt økonomer så som de danske økonomiske vismænd, at en stor del af ledigheden skyldes arbejdsmarkedets funktionsmåde, og han accepterer også begrebet 'strukturledighed'. Dvs. den forestilling, at der kan være en ganske høj ledighed, som man ikke kan sænke uden først at ændre på arbejdsmarkedets funktionsmåde (afkortning af dagpengeperiode, øget lønfleksibilitet osv.). Herved går han uden om en central diskussion: eksisterer der overhovedet en sådan strukturledighed, og hvis der gør, hvor høj er den så? Det har vist sig, at de tal, der er for denne strukturledighed, svinger ekstremt og uforklarligt, hvilket peger på, at der snarere er tale om en teoretisk konstruktion frem for en empirisk veldefineret realitet.

Skatteområdet er imidlertid nok det område, hvor Giddens går længst ift. sin accept af en nyklassisk tankegang. For Giddens synes det at være reglen snarere end undtagelsen, at en højere skatteprocent mod hensigten fører til en lavere skatteindtægt p.g.a. skatteinddragelse. Vi er med andre ord i nærheden af det punkt, som anført af Laffer – berømt for Laffer-kurven tegnet bag på en serviet - hvor beskatningen er for høj og dermed fører til færre og ikke flere skatteindtægter ved at fortrænge økonomisk aktivitet. Laffer-kurven betragtes som højst tvivlsom blandt de fleste økonomer, fordi punktet postuleres frem for at påvises empirisk. For det andet vil mange økonomer nok mene, at skatter generelt er forvridende, men de empiriske erfaringer med skattelettelse i USA peger på, at effekten på efterspørgslen (købekraften) er større end udbudseffekten (et øget arbejdsudbud).

Afslutningsvis skal det noteres, at jeg har forholdt mig til det, som Giddens rent faktisk skriver om økonomi, men det er tankevækkende, at penge- og valutapolitikken

er helt usynlig hos Giddens – på trods af, at England som en relativt stor økonomi uden for ØMU'en har været i stand til at føre en selvstændig rente- og valutapolitik, der har tilgode-set nationale forhold. Derimod betoner Giddens den manglende indflydelse ved at stå uden for euroen (2002, p. 27). Det indtryk, man får, er, at Giddens vurderer, at pengepolitikken primært har bestået i at holde inflationen i ave, hvilket giver den stabilitet, der ifølge Giddens og neoliberal tænkning er så vigtig for den langsigtede vækst.

Konklusion: Nytænkning inden for en konventionel ramme

Det er en gennemgående pointe i artiklen, at den tredje vej ifølge Giddens på den ene side har en økonomiforståelse, der svarer til den filosofi, som også ØMU'en bygger på jf. følgende citat: "Målet for den makroøkonomiske politik er at holde inflation lav, begrænse regeringens låntagning og anvende udbudspolitiske foranstaltninger til at skabe vækst og høje beskæftigelsesniveauer" (2000, p. 73). Med andre ord så accepterer den tredje vej ifølge Giddens i vid udstrækning hele det skift i den økonomiske tænkning, der i løbet af firserne, halvfemserne og til i dag er sket fra efterspørgselssiden til udbudssiden (supply side economics): Dvs. forestillingen om at det på det lidt længere sigt er virksomhederne, der driver væksten (i udbuddet) frem, og at efterspørgslen mekanisk tilpasser sig hertil – frem for den omvendte keynesianske sammenhæng.

Men herved overses eller ses bevidst bort fra den kritik, der lige fra starten har været af de 'nye' erkendelser – at der i høj grad er tale om gammel vin på nye flasker, og at Keynes netop gjorde op med den gamle vin i sin tid. Den kritik betyder, at der også blandt tilhængerne af den nye vin er væsentligt større forbehold og reservationer end de, man finder refereret i Giddens bøger om den tredje vej. Efterspørgslen er i den optik stadig vigtig i det mindste på kort sigt, og det er netop ikke muligt at drive væksten frem alene gennem udbudspolitiske initiativer. Opfattelsen af at stabilitet i sig selv er fremmede for vækst deles dermed af mange økonomer, og det bygger bl.a. på den antagelse, at hvis virksomhederne præcist ved, hvor stor deres afsætning vil være, så vil det stimulere deres investeringer. Men hvad hvis de præcist ved, at deres afsætning falder?

I den virkelige økonomi vil der ofte være en spænding mellem dynamik/-vækst og stabilitet, hvor for meget stabilitet i form af meget stabile priser og en meget forsigtig finanspolitik kan skade både den kortsigtede og langsigtede vækst – især i en situation som den nuværende. Problemet herved er, at Giddens alene skitserer en politik for en økonomi, der allerede har en pæn vækst. Derfor mangler der en politik for, hvad man gør, når der som i øjeblikket opstår en finanskriser med deraf følgende recession. Hvordan får man skabt en vækst igen? På den måde er den tredje vejs økonomiforståelse i Giddens formulering ganske partiel.

På andre områder er det sociologen Giddens, der taler, og der er han ikke bange for at udfordre konventionel økonomitankegang – nok også mindre bange end den

mange af andre af den tredje vejs fortalere. Han er skeptisk over for en for stor tro på de fri markeds kræfter, og han er ikke som mange økonomer bange for at udfordre markeds kræfterne gennem mere statsintervention i form af Tobin-skat m.m. I det hele taget har Giddens et bredere syn på økonomi end en typisk økonom. Giddens er således ikke i samme grad som mange økonomer skolet til per definition at være skeptisk overfor andet end en ret nødtørftig statslig regulering af økonomien. Især synes Giddens sociologiske udgangspunkt at give en dybde i forståelse af markedets funktionsmåde og ulighedens natur. Netop det er helt centralt for den tredje vej, da den i høj grad handler om at både at udnytte markedets muligheder til at sikre vækst og reducere uligheden på én og samme tid.

Finanskrisen udstiller imidlertid den tredje vejs svagheder – fordi man økonomisk-politisk er nødt til at foretage en række tiltag, som Giddens undsiger i debatbøgerne.⁵ Der sker en nationalisering af banker, og der foretages en række rentesænkninger, og der er sket markante lempelser af finanspolitikken i en række lande. Men hvorfor det – når det ifølge Giddens ikke vil virke, men bare vil føre til større offentlig gæld og større rentebetalinger? Forklaringen er simpel – den tredje vej handler i høj grad om politik, og en del af den politik er at være ansvarlig. Men herved bidrager Giddens til den myte, at der findes én veldefineret ansvarlig makroøkonomisk politik. Alternativet ville være at anlægge et kritisk sociologisk perspektiv også på den makroøkonomiske politik. Hvorfor ser den ud, som den gør? I hvilken udstrækning skyldes det konventioner? Er der ikke flere udgaver af en ansvarlig økonomisk politik?

⁵ Det skal ikke fortolkes som om, at den finansielle krise ikke passer ind i Giddens verdensbillede. Tværtom frygtede han som nævnt en gentagelse af den østasiatiske krise, og han skriver næsten profetisk, fordi det netop er en tilbagevendende erfaring: 'Tendensen til, at de finansielle markeder ender i krise, er strukturel og skal håndteres gennem fælles intervention (2000, p. 37).

Litteratur

- Danziger, J. (2007) [1991] *Understanding the Political World. A Comparative Introduction to Political Science*. 8. udgave, Pearson Longman.
- Giddens, A. (1998) [a] *The Third Way*, Polity Press.
- (2000) [b] *The Third Way and its critics*, Polity Press.
 - (2002) [c] *Where Now for New Labour?*
- Hahnemann, N.P. (2002) 'Tobinskatten: arbitrær og ineffektiv', i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 140, p. 59-62.
- Iversen, T. og Soskice D.W. (2006) "New Macroeconomics and Political Science", *Annual Review of Political Science*, vol. 9, pp. 425-53.
- Keynes, J. M. (1973) [1936] *The General Theory of Employment, Interest and Money*, Macmillan, Cambridge University Press.
- Lipsey, R.G. og Chrystal, K.A. (2007) *Economics*, 11. udgave, Oxford University Press.
- Madsen, P.T. (2008) 'I klemme mellem den teoretiske markedsökonomi og den virkelige blandingsökonomi – en økonoms analyse af økonomiforståelsen i fem amerikanske lærebøger i politologi', *Politik*, Årgang 11, nr. 4, pp. 84-94.

CCWS Working papers

<i>No.</i>	<i>Author</i>	<i>Title</i>
1-1998	Peter Taylor-Gooby	Risk and Welfare
2-1998	Peter Taylor-Gooby	Markets and Motives: Implications for Welfare
3-1998	Wim van Oorschot	The recontruction of the Dutch Social Security System 1980-2000: Retrenchment and Modernization
4-1998	Jørgen Goul Andersen, Knut Halvorsen, Per H. Jensen, Asbjørn Johannessen, Olli Kangas, Gunnar Olofsson and Einar Overbye	Unemployment, Early Retirement and Citizenship: Marginalisation and Integration in the Nordic Countries
5-1998	Jochen Clasen	Unemployment Insurance and Varieties of Capitalism
6-1998	Peter Taylor-Gooby	When is an Innovation? Recent Pension Reform in France, Germany, Italy and the UK
7-1999	Per H. Jensen	Activation of the unemployed in Denmark since the early 1990s. Welfare of Workfare?
8-1999	Knut Halvorsen	Unemployment in disguise: The case of Norway
9-1999	Knut Halvorsen	Labour force status of married/-cohabiting couples in Norway: Associations and explanations of (un)employment homogamy
10-2000	Pernille Drewsgård Sørensen & Jan Bendix Jensen	Væsentligste ændringer i ret og pligt til aktivering i 90'erne. Ikke-forsikrede kontanthjælpsmodtagere
11-2000	Sanne Lund Clement	Dansk forskning om førtidspensionister og medborgerskab
12-2000	Per H. Jensen	Velfærdens variationer, dynamikker og effekter
13-2000	Jørgen Goul Andersen	Velfærdens veje i komparativt perspektiv
14-2000	Jørgen Goul Andersen	Change without Challenge?
16-2000	Jørgen Goul Andersen	Borgerne og sygehusene
17-2000	Martin D. Munk	Social Inequality in the Welfare State
18-2000	Asbjørn Johannessen	Velferd uten begrensinger? Velferdsreformer i Norge på 1990-2000
19-2000	Per H. Jensen	The Danish Leave-of-absence schemes - Origins, functioning and effects from a gender perspective
20-2001	Olli E. Kangas	Why are some welfare states more robust than other? Potentiality for changes
21-2001	Einar Overbye	Political equilibria, near substitutes, and the provision of income security in old age
22-2002	Jørgen Goul Andersen with Jan Bendix Jensen	Different Routes to Improved Employment in Europe
23-2002	Jørgen Goul Andersen	Coping with Long-Term Unemployment: Economic security, labour Market Integration and Well-being. Results from a Danish Panel Study, 1994-1999

24-2002	Christian Albrekt Larsen	Challenging the Hegemonic Discourse of Structural Unemployment. - <i>An Analysis of Barriers on the Labour Market based on a Danish Panel Study.</i>
25-2002	Jørgen Goul Andersen	Ambivalent values: The value foundations of the universal welfare state, citizens', and potentials for change
26-2002	Christoffer Green-Pedersen	The Dependent Variable Problem within the Study of Welfare State Retrenchment: Defining the problem and looking for solutions
27-2002	Jørgen Goul Andersen & Christian Albrekt Larsen	Pension politics and policy in Denmark and Sweden: Path Dependencies, Policy Style, and Policy Outcome
28-2002	Christian Albrekt Larsen	Forskellige ledige og forskellige problemer: En eksplorativ korrespondanceanalyse
29-2002	Hans Ole Stoltenborg	Hjemmehjælp i Danmark. En forskningsoversigt med fokus på lovgivning, omfang, organisering og kvalitet
30-2002	Christian Albrekt Larsen	Magt, politik og beslutning i dansk pensionspolitik
31-2003	Christoffer Green-Pedersen	Still there but for how long?: The counter-intuitiveness of the universal welfare model and the development of the universal welfare state in Denmark
32-2004	Knut Halvorsen	How to combat unemployment?
33-2004	Christian Albrekt Larsen	Blessing or Blame? Public attitude to Nordic 'workfare' in the 1990s
34-2005	Wim van Oorschoot	Immigrants, Welfare and Deservingness Opinions in European Welfare States
35-2005	Wim van Oorschoot	On the cultural analysis of social policy
36-2005	Wim van Oorschoot	A European Deservingness Culture? Public deservingness perceptions in European welfare states
37-2006	Trond Beldo Klausen	Humankapital. Hvad betyder dimittendalder for indkomsten?
38-2006	Christian Albrekt Larsen	Social Capital and Welfare regimes. The impact of institution dependent living conditions and perceptions of poor and unemployed
39-2006	Christian Albrekt Larsen	How welfare regimes influence judgement of deservingness and public support for welfare policy
40-2006	Christian Albrekt Larsen	The political logic of labour market reforms. The importance of popular images of target groups
41-2006	Wim van Oorschoot	The Dutch Welfare State. From collective solidarity towards individual responsibility
42-2006	Trudie Knijn	Social policy and Social interventions: The role of professionals under new governance
43-2006	Trond Beldo Klausen	Højest løn til unge dimittender

44-2006	W. van Oorschot (with W. Arts, J. Gelissen)	Social capital in Europe. Measurement, and social and regional distribution of a multi-faceted phenomenon
45-2006	Trudie Knijn and Wim van Oorschot	The need for and the societal legitimacy of social investments in children and their families. Critical reflections on the Dutch case
46-2007	Wim van Oorschot	SOCIAL LEGITIMACY OF THE EUROPEAN WELFARE STATE. Sociological reflections on solidarity and re-distributive justice with some empirical illustrations
47-2007	Jørgen Goul Andersen	Ældrepolitikken og velfærdsstatens økonomiske udfordringer. Tilbagevækst, pension og ældreservice i Danmark – en kortfattet oversigt
48-2007	Hildegard Theobald	Care arrangements and social integration: The concept of social exclusion and empirical findings in five European countries
49-2007	Ditte Petersen	Det sociale netværk. Hvad betyder det for beskæftigelsen? - En undersøgelse blandt tyrkere og iranere i Aalborg og Århus kommune
50-2007	Trond Beldo Klausen	Klasser, eliter og social stratifikation - En kortfattet oversigt med vægt på nyere klassemodeller
51-2007	Jørgen Goul Andersen	Conceptualizing Welfare State Change. The "dependent variable problem" writ large
52-2007	Anna Meyer Christensen	300 timers reglen – hvordan virker den? Effekter af stærke økonomiske incitamenter på de ledige - og på systemet
53-2007	Jørgen Goul Andersen	Impact of Public Policies: Economic Effects, Social Effects, and Policy Feedback. A Framework for Analysis
54-2007	Jørgen Goul Andersen & Jacob J. Pedersen	Continuity and change in Danish active labour market policy: 1990-2007. The battlefield between activation and welfare
55-2007	Jørgen Goul Andersen	Affluence and Welfare State Transformations. Social Policy Change in Denmark, 1993-2007
56-2007	Per H. Jensen and Kaspar Villadsen	The Social Democratic Model: Formal and Informal Work in Denmark
57-2008	Sanne Lund Clement og Jan Holm Ingemann	STATISTIK I PRAKSIS - om at anvende statistik i tilknytning til det problemorienterede projektarbejde
58-2008	Ann Sasa List-Jensen	A New Employability Paradigm Cross-cutting Measures of Retrenchment/Restructuring of European Employment Policies
59-2008	Christian Albrekt Larsen	Networks versus Economic Incentives. An economic socio-logical account of the transition from unemployment to employment
60-2008	Trond Beldo Klausen	Læreres og vejlederes betydning for social mobilitet på universiteterne
61-2008	Wim van Oorschot	Public perceptions of the Economic, Moral and Social Consequences of the Welfare State. An empirical analysis of welfare state legitimacy

62-2008	Birgit Pfau-Effinger	Varieties of undeclared work in European societies
63-2009	Martin B. Carstensen	Ideas are not as stable as political scientists want them to be - Using discourse theory in ideational research
64-2009	Poul Thøis Madsen	Coping with Reality - Keynes Versus Mainstream Text-books in Economics
65-2009	Poul Thøis Madsen	Giddens økonomiforståelse – imellem økonomisk dogmatik og sociologisk inspireret nytænkning